

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3074/2022. (II. 25.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.21.682/2019/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Zsolt Csaba ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – az Abtv. 27. § alapján – a Kúria Pfv.V.21.682/2019/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [3] 1.1. A felperes indítványozó édesanyja kölcsönszerződés alapján kölcsönt vett fel a II. rendű alperes jogelődjétől. A kölcsönszerződéshez két biztosítási szerződés kapcsolódott. Az egyik az indítványozó édesanyja és az I. rendű alperes által kötött rendszeres díjas befektetési egységekhez kötött életbiztosítás, amelyhez meghatározott általános szerződési feltétel tartozott. A biztosítási szerződést az indítványozó édesanyja a kölcsönszerződésben vállalt fizetési kötelezettsége teljesítése érdekében kötötte meg abból a célból, hogy a kölcsönszerződés alapján őt terhelő tőketartozás összegét a biztosítási szerződésre befizetett díj és a díjból keletkező hozam útján gyűjtse össze, és az így keletkező összeget a biztosító teljesítésével felhasználja a hitelintézet részére történő tőketörlesztésre. A szerződés kiemelt feltételeiről szóló tájékoztató tartalmazta: ajánlott, célszerű külön biztosítási szerződés keretében gondoskodni haláleseti biztosítási védelemről, hogy a díjfizető halála miatt a hátramaradott családtagok mentesüljenek a kölcsöntartozásból adódó fizetési kötelezettségek alól. A II. rendű alperes jogelődje a kölcsön futamideje alatt előre nem látható, az ügyfél életével, egészségi állapotával és keresőképességével összefüggő események kapcsán esetlegesen kialakuló fizetési nehézségre való felkészülés érdekében portfólióbiztosítást tett lehetővé az ügyfelek számára. A portfólióbiztosítás díját az ügyfél kockázatvállalási fedezeti díjként fizette meg. A kockázatvállalási fedezeti díj a havi törlesztőrészlet részét képezte, a kölcsönszerződés alapján fennálló tőkekintlévőség függvényében került meghatározásra, összege az ügyleti év elején fennálló tőketartozáshoz igazodott, mértékét a kölcsönnyújtó egyoldalúan állapította meg. A II. rendű alperes jogosult volt egyoldalúan meghatározni a portfólióbiztosítási szolgáltatásokat nyújtó biztosító társaságot.
- [4] Az ügyben érintett hiteltermékhez a II. rendű alperes az I. rendű alperessel kötött csoportos hitelfedezeti élet-, baleset-, egészség- és munkanélküliségi biztosítást. A biztosítási szerződés részét képezték általános szerződési feltételek (a továbbiakban: ászf). Ennek értelmében a biztosítási szerződésnek az az adós lehetett a biztosítottja, aki a biztosított nyilatkozat aláírásával és átadásával hozzájárul ahhoz, hogy a szerződő és a biztosító között létrejött biztosítási szerződés hatálya rá is kiterjedjen, és akinek egészségi nyilatkozata vagy orvosi vizsgálata alapján a biztosító a biztosítási kockázatát vállalta. A biztosítási szerződés kedvezményezettje a biztosítottnak a biztosított nyilatkozaton adott beleegyezése alapján a II. rendű alperes, aki a biztosítási szolgáltatásra jogosult. A kedvezményezett köteles a szolgáltatási összeg törlesztőrészleten és hitelfedezeti biztosítási díján felüli részét befektetési egységekhez kötött életbiztosítási díjként továbbítani a hitelfedezeti életbiztosítási fedezetet nyújtó biztosító részére. A biztosítási szerződés fedezeti jellegére tekintettel a biztosított nem jelölhetett meg a hitelezőtől eltérő kedvezményezettet.
- [5] Az ászf értelmében a biztosítottnak a biztosított nyilatkozathoz egészségi nyilatkozatot 10 000 001 forint feletti kölcsönösszeg/tőketartozás esetén kellett tennie, 25 000 000 forint feletti kölcsönösszeg/tőketartozás esetén a biztosítási szerződés biztosítandó személyre történő hatályossá válásához orvosi vizsgálat elvégzése is szükséges volt. Az ászf tartalmazta, hogy az egy főre eső biztosítási díj számítása az egyes biztosítottokra vonatkozó tőkekintlévőség (tőketartozás) figyelembevételével a biztosító díjszabása alapján történik. A biztosítás díját

a szerződő fizeti meg a biztosítónak, és a biztosítottra eső arányos részét áthárítja a biztosítottra. A biztosítottra áthárított díjrészt a szerződő a hiteltörlesztő részlettel együtt szedi be a biztosítottól, amelynek mértékét a szerződő mindenkor hatályos hirdetménye tartalmazza. Az ászf biztosítási eseményeket meghatározó rendelkezése alapján biztosítási esemény volt a biztosítottnak a kockázatviselés tartama alatti halála. A biztosító szolgáltatásáról szóló ászf rendelkezés értelmében a biztosító az ügybeli szolgáltatási csomag választásakor halál esetén a biztosítási esemény időpontjában a biztosított jelzálogkölcsonével kapcsolatban fennálló teljes kintlévőséggel megegyező mértékű biztosítási szolgáltatás fizetését vállalta a kedvezményezett részére. Az ászf a következő kikötést rögzítette: ha a biztosítási szerződés egészségi nyilatkozat vagy orvosi vizsgálat nélkül jött létre, akkor a biztosító kockázatviselése nem terjed ki azokra az eseményekre, amelyek oka részben vagy egészben a biztosított olyan betegsége, amely a biztosító rá vonatkozó kockázatviselésének kezdete előtti három évben bizonyíthatóan fennállott vagy amelyet a kockázatviselést megelőző három éven belül kórisméztek vagy amely ez idő alatt gyógykezelést igényelt. A terméktájékoztató pontja tartalmazta, hogy a biztosító a biztosítási szerződés részét képező biztosítás általános szerződési feltételei alapján mentesülhet a szolgáltatási kötelezettség alól, illetve bizonyos eseményeket kizár a kockázatviseléséből (pl. öngyilkosság, bűncselekményben való aktív részvétel, a biztosítottra vonatkozó kockázatviselés kezdetét megelőzően már fennállt betegséggel kapcsolatos haláleset és egészségkárosodás).

- [6] Az indítványozó édesanyja 2008-ban biztosításhoz csatlakozó nyilatkozatot tett, az említett szolgáltatási csomagot kiválasztva hozzájárult a biztosítási szerződés személyi hatályának rá mint biztosítottra való kiterjesztéséhez. Lemondott arról a jogáról, hogy a biztosítási szerződésbe szerződőként belépjen. Tudomásul vette, hogy a biztosítási szerződés megszűnésének időpontjában a biztosítotti jogosultsága is megszűnik. A nyilatkozatban elismerte, hogy a nyilatkozat aláírása előtt megkapta a biztosítási tevékenységről szóló törvényben foglaltaknak megfelelő tájékoztatást; megismerte a biztosító főbb adatait tartalmazó ügyféltájékoztatót; átvette, megismerte és elfogadta a biztosításra vonatkozó biztosítási feltételeket, valamint a biztosítási szerződés lényeges jellemzőiről szóló terméktájékoztatót. Az indítványozó elhunyt édesanyja után biztosítási szerződés alapján szolgáltatási igényt jelentett be, melyet a biztosító elutasított, hivatkozással arra, hogy a szerződés kezdete előtt az elhunyt-nál előzményi betegségek is fennálltak.
- [7] Az indítványozó felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes által alkalmazott ászf egyes pontjai elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 567. § (1) bekezdése és 200. § (2) bekezdése alapján semmisek, másodlagosan a régi Ptk. 209. § (1)–(2) bekezdése, valamint 209/A. § (2) bekezdése alapján tisztességtelenek, ezért érvénytelenek. Kérte továbbá erre tekintettel és a régi Ptk. 536. § (1)–(2) bekezdésére, valamint 540. § (3) bekezdésére hivatkozással az I. rendű alperes kötelezését 15 322 563 forint és járulékai megfizetésére biztosítási szolgáltatás címén. A II. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelme mindezek tűrésére irányult.
- [8] Az elsőfokú bíróság megismételt eljárásban meghozott ítéletével megállapította, hogy az ászf egyes rendelkezései semmisek. Erre tekintettel kötelezte az I. rendű alperest 15 322 563 forint és járulékai megfizetésére. A II. rendű alperest mindezek tűrésére kötelezte. Mind a csoportos, mind az „egyedi” biztosítási szerződések támadott feltételei kizárási okként szabályozzák a közlési kötelezettség megsértését, amelyre tekintettel az I. rendű alperes időbeli korlátozás nélkül tagadhatta meg a biztosítási szolgáltatás teljesítését. E rendelkezés a biztosított hátrányára eltérést eredményez, ezért a régi Ptk. 567. § (1) bekezdése és 200. § (2) bekezdése alapján semmis. Az I. rendű alperesnek a régi Ptk. 563. § (2) bekezdése szerint kellett volna eljárnia. Öt év eltelte után nem hivatkozhat arra, hogy a biztosított a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülményt elmulasztott vele közölni. Tisztességtelen, hogy az I. rendű alperes előzetesen nem tájékoztatja a csatlakozó biztosítottat arról, hogy a biztosítási szerződés rendelkezése szerint az egészségi állapotával kapcsolatosan utóbb kizárja a biztosítási szolgáltatást. Az I. rendű alperes akkor járt volna el helyesen, ha külön felhívja a figyelmet arra az általános szerződési feltételre, amely a szokásos szerződési gyakorlattól, éleltapasztalattól, a szerződésekre vonatkozó diszpozitív szabályoktól lényegesen eltér. A perbeli kikötés ilyen feltétel, így külön figyelemfelhívó tájékoztatás nélkül, a fogyasztó elfogadásának hiányában nem vált a szerződés tartalmává. Tisztességtelen az is, hogy a fogyasztó a biztosító díját megfizette, halál esetére azonban a biztosító semmilyen kockázatot nem kívánt vállalni, és ennek lehetőségére előzetesen nem hívta fel a figyelmet.
- [9] Az I. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság nem tartotta helytállónak a kikötés jogszabályba ütköző jelle gével kapcsolatos elsőfokú ítéleti megállapításokat. A régi Ptk. 536. § (1) bekezdésének, 200. § (1) bekezdésének, 567. § (1) bekezdésének felhívásával rámutatott: a törvény szerint nincs akadálya annak, hogy a biztosítási

szerződésben a felek maguk határozzák meg, mi minősül biztosítási eseménynek, illetve milyen események nem tartoznak a biztosítási kockázat körébe. A perbeli esetben az I. rendű alperes mint biztosító kizárta a kockázatviselés köréből azt az esetet, amelynél a biztosított olyan betegsége vezetett a halálához, amely a kockázatviselés kezdete előtti három évben bizonyíthatóan fennállt. Az ászf erre vonatkozó rendelkezése a kockázatviselés körét szabályozza, ezért annak kapcsán fel sem merülhet a közlési kötelezettség megsértése, illetve a biztosító mentesülésének öt éven túli hiánya.

- [10] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezését és arra tekintettel, hogy az ászf egyes rendelkezései a régi Ptk. 567. § (1) bekezdése és 200. § (2) bekezdése alapján semmiek, másodlagosan a régi Ptk. 209. § (1)–(2) bekezdése, valamint 209/A. § (2) bekezdése alapján tisztességtelenek, az I. rendű alperes kötelezését kérte biztosítási szolgáltatás jogcímén 15 322 563 forint és késedelmi kamata megfizetésére. A Kúria a régi Ptk. 567. § (1) bekezdésével kapcsolatban arra mutat rá, hogy az egyoldalú kógencia a biztosított, illetőleg a kedvezményezett törvény által védeni kívánt érdekeit sértő hátrányos szerződési kikötéseket hivatott megakadályozni. A régi Ptk. biztosításra vonatkozó rendelkezései között ugyanakkor nincs olyan szabály, amely meghatározná, hogy a biztosító milyen eseményekkel kapcsolatban köteles kockázatot vállalni. A Kúria egyetért a jogerős ítélettel abban, hogy a perbeli szerződés együttes jogi és ténybeli összefüggéseire, természetére, általános rendszerére és kikötéseire tekintettel az ászf-ben rögzített szerződési feltétel a biztosítási esemény meghatározásában betöltött szerepe miatt alapvető eleme a szerződéses konstrukciónak, s ekként főszolgáltatást állapít meg. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott eljárásjogi szabálysértés mindezekre tekintettel nem adhatott alapot a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére. A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések a perbeli esetben nem voltak alkalmazhatók, így nem volt vizsgálható, hogy a sérelmezett szerződési feltétel a felperes által előadottak alapján tisztességtelennek minősül-e. A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [11] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy álláspontja szerint a Kúria ítélete ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével és 28. cikkével.
- [12] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria lényeges, törvényi kógens jogszabályt, a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény prekontraktuális tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseit figyelmen kívül hagyta ítéletében, megsértve így a *lex specialis legi generali*, valamint a *lex posterior derogat priori* kollíziós alapelveket, amely miatt nyilvánvalóan téves jogi következtetésekre jutott, és ezzel megsértette indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. A Kúria a bizonyítékok értékelése során nem tanulmányozta a csatolt okirati bizonyítékokat, és a Kúria „az indokolt bírói döntéshez való jog” hiánya miatt nem is adott „észszerű indokolást” az ítéletéhez, valamint a Kúria döntésében kritika nélkül átvette az ítélet táblá nyilvánvalóan téves, hibás megállapításait, ezzel megsértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [13] Az indítványozó szerint a Kúria döntését érdemben befolyásolta az, hogy a Kúria a biztosító ászf-jét, valamint a szerződéskötési szabadságot tartotta irányadónak a régi Ptk. 563. §-ával szemben, annak ellenére, hogy a biztosító ászf-e nyilvánvalóan „kiiktatta” a fogyasztó javára biztosított egyoldalú kógenciát jelentő jogszabályhelyet; és így a Kúria a jogszabályhely értelmezése során megsértette az Alkotmány 28. cikkében írt alkotmánykonform, a jogalkotó feltehető akaratára és a józan észnek megfelelő jogértelmezést.
- [14] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [15] Az indítványozó a határidőben érkezett alkotmányjogi panaszában megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) bekezdés, 28. cikk], a támadott bírói döntést, a Kúria Pfv.V.21.682/2019/3. számú ítéletét, továbbá az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, valamint jogosultsága és érintettsége egyértelmű, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [16] Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is hivatkozott. Az Alkotmánybíróság állandó joggyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke nem biztosít az indítványozó számára olyan, Alaptörvényben biztosított jogot, amelyre az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panaszt lehetne alapozni.
- [17] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben nem felel meg a befogadhatóság feltételeinek. Az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem

felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének *b*) pontján alapuló feltételnek, így az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának nincs helye.

- [18] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [19] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatban az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra a következetes gyakorlatára, hogy az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére, azonban nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazásának felülbírálatára {3212/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [11]}. Az Alkotmánybíróság ugyancsak hangsúlyozza, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó valójában egyet nem értését fejezi ki az eljáró bíróságok döntésével, azok érvelésével, indokolásával, jogalkalmazásával, valamint a bizonyítékok mérlegelésével kapcsolatban. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és azok indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [20] Az előbbiek mellett az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. Jelen ügyben megállapítható, hogy a bíróság a döntés szempontjából releváns kérdéseket vizsgálat tárgyává tette, és követhetően számot adott döntése indokairól, valamint a bizonyítási eszközök értékeléséről is. A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indítványozó ezzel összefüggésben tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési és bírói mérlegelési, jogalkalmazási kérdéseket is kifogásol. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint viszont nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e {lásd például: 3095/2021. (III. 12.) AB végzés, Indokolás [26]}. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [21] Az alkotmányjogi panaszban felhívott érvek alapján a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog megsértésének kételye nem merül fel. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelme vonatkozásában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem, így az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek.
- [22] 4. A fentiek alapján az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében, részben az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. február 8.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1440/2021.

